

Międzynarodowa debata nt. wymiaru sprawiedliwości w Polsce

Z inicjatywy Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie 5 kwietnia odbyła się międzynarodowa debata na temat aktualnej sytuacji wymiaru sprawiedliwości w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem stanu niezależności sądownictwa, niezawisłości sędziów i przyszłości sądownictwa w Polsce.

Celem debaty było wysłuchanie przez międzynarodowych ekspertów opinii wszystkich stron aktualnie toczącego się w Polsce sporu na temat wymiaru sprawiedliwości. Debacie przewodniczył Prezes Sądu Apelacyjnego Arnhem-Leeuwarden w Holandii - Sędzia Fred van der Winkel. Adwokaturę Polską, zaproszoną do debaty w charakterze bezstronnego eksperta, reprezentował Dziekan ORA w Krakowie adw. Paweł Gieras.

Stronę sędziowską w debacie reprezentowali sędziowie Sądów Apelacji Krakowskiej, w tym m.in. SSA Rafał Dzyr - Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie, Jacek Polański i Paweł Rygiel - Sędziowie Sądu Apelacyjnego w Krakowie oraz była Prezes Sądu Okręgowego w Krakowie Beata Morawiec. Stronę rządową oraz nowo powołaną Krajową Radę Sądownictwa reprezentowali SSR (del.) Paweł Styrna - Wiceprzewodniczący KRS oraz sędzia Dariusz Pawłyszcz - Dyrektor Departamentu Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych w Ministerstwie Sprawiedliwości. Pełna lista uczestników debaty znajduje się poniżej.

Zagraniczni eksperci zainteresowani byli wysłuchaniem opinii obu stron, w pierwszej kolejności na temat aktualnego stanu niezależności sądownictwa i niezawisłości sędziów w Polsce, w tym w szczególności powoływania i awansu sędziów, wpływu władzy wykonawczej i ustawodawczej na sądownictwo, komunikacji między sędziami, a w drugiej wizji obu stron w zakresie przyszłości wymiaru sprawiedliwości w Polsce.

Zdaniem strony sędziowskiej w wyniku przeprowadzonej tzw. reformy wymiaru sprawiedliwości w ostatnich latach doszło w Polsce do pogłębienia się braku zaufania do instytucji wymiaru sprawiedliwości, w tym sądów. Tzw. reforma sądownictwa doprowadziła do aktualnego stanu rzeczy, w tym wdrożenia wobec Polski przez Komisję Europejską aż dwukrotnie procedur związanych z naruszeniem norm prawa europejskiego.

W debacie SSO Beata Morawiec zwróciła uwagę na faktyczne „ubezwłasnowolnienie” Trybunału Konstytucyjnego poprzez sprzeczne z ustawą zasadniczą powołanie sędziów „dublerów” i obsadzenie stanowiska Prezesa Trybunału w sposób sprzeczny z prawem. Podkreśliła także próbę odsunięcia z zawodu najbardziej doświadczonych i najlepszych Sędziów - Sędziów Sądu Najwyższego poprzez przymusowe przeniesienie ich w stan spoczynku (emeryturę) i tym samym bezprawne skrócenie kadencji Pierwszego Prezesa tego Sądu.

- Powiem ze smutkiem jako sędzia, iż tych sprzeczności z Konstytucją jest cała masa. Pozwolę sobie wymienić najważniejsze: utworzenie sądów specjalnych, tj. Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego oraz Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Dalej, zmianę składu organu konstytucyjnego - Krajowej Rady Sądownictwa poprzez wprowadzenie ustawą zwykłą - wbrew zapisom Konstytucji, możliwości powołania do Rady jej członków - Sędziów, w skutek wyboru dokonanego przez Parlament (polityków), a nie sędziów, doprowadzając równocześnie do skrócenia kadencji części dotychczas wybranych członków Rady. Rada przestała pełnić swe zadania konstytucyjne - stania na straży niezawisłości sędziów i niezależności sądów, a jej działania skupiły się na realizacji celów politycznych - podkreśliła Beata Morawiec.

Z diagnozą przedstawioną przez przedmówczynię nie zgodził się Wiceprzewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa SSR (del.) Paweł Styrna - Wiceprezes Sądu Okręgowego w Krakowie. Podkreślił, iż

zmiany dokonywane są realizowane z obowiązującym prawem polskim i europejskim. Podkreślił także, iż podnoszone przez przeciwnik obecnych reform zarzuty o „rzekome polityczne naciski” na sędziów i stosowanie „efektu mrożącego” poprzez postępowania dyscyplinarne nie mają uzasadnienia w faktach. Wskazał nadto, iż nikt w Polsce nie znajdzie przykładu wywierania na sędziów jakiegokolwiek nacisku politycznego.

W polemice z Wiceprzewodniczącym KRS Dziekan ORA w Krakowie adw. Paweł Gieras wskazał na okoliczność rozpoznania sprawy, w której stroną jest obecny Minister Sprawiedliwości, a w której doszło do odwołania w przeddzień rozprawy prezesa Sądu Okręgowego w Krakowie oraz wszczęcie śledztwa w sprawie rzekomych nieprawidłowości w wydawaniu opinii przez biegłych w tej sprawie. Takich działań nie można inaczej odczytywać jak właśnie jako próbę wywoływania nacisku na niezawisły sąd.

Dziekan ORA w Krakowie zwrócił także uwagę na kilka aspektów związanych z zagrożeniem niezawisłości, która daje rękojmię sprawiedliwego wyroku, w tym w szczególności podważanie podstawowej zasady w europejskich demokracjach, jakim jest kadencyjność (SN i skracanie kadencji KRS w wyniku zmian ustawowych – również prezesów sądów różnych szczebli), ograniczanie samorządności sędziowskiej i zwiększanie uprawnień nadzorczych Ministra Sprawiedliwości, niejasne kryteria powoływania i awansowania sędziów w KRS, również nadmierna szybkość, szczególnie widoczne w przypadku nowych sędziów SN. Adw. Paweł Gieras zwrócił też uwagę na niszczenie autorytetu sędziów również adwokatów, co jego zdaniem doprowadzi w przyszłości do trudności odbudowy pozycji wymiaru sprawiedliwości jako całości.

- Te okoliczności powodują, że Adwokatura Polska od początku tzw. reformy sądownictwa krytycznie odnosi się do jej przebiegu, a w szczególności jej niekonstytucyjności i staje w obronie wartości takich jak niezawisłość, niezależność i zasada trójpodziału władzy. Jednocześnie poza krytyką przedstawia własne propozycje rozwiązań, niestety nie spotykają się one ze zrozumieniem, a nawet zainteresowaniem władzy ustawodawczej i wykonawczej – mówił adw. Paweł Gieras.

Odnosząc się do przyszłości, Dziekan ORA w Krakowie adw. Paweł Gieras wskazał na kilka kluczowych obszarów, które wymagają szybkiej, kompleksowej i przemyślanej zmiany. Podkreślił konieczność w pierwszym rzędzie pilnej cyfryzacji i informatyzacji sądów i objęcia nią pełnomocników, co usprawni funkcjonowanie i zmniejszy koszty zarówno sądów, jak i pełnomocników. Następnie argumentował za odwróceniem niebezpiecznego trendu nadmiernego formalizowania procesu cywilnego oraz wskazał na potrzebę podjęcie dyskusji nt. ograniczenia kognicji sądów. W ostatniej części swojej wypowiedzi Dziekan ORA w Krakowie postulował za koniecznością otwarcia zawodu sędziego dla przedstawicieli innych zawodów prawniczych i potraktowania zawodu sędziego jako „korony zawodów prawniczych”.

Całą sytuacją związaną z aktualną tzw. reformą wymiaru sprawiedliwości zwięźle podsumował SSA Paweł Rygiel.

- Konsekwencją tego zjawiska jest także unieważnienie wszystkich, rzeczywistych problemów sądów, mających znaczenie dla ich prawidłowego funkcjonowania. Spór nie dotyczy dzisiaj tego, w jaki sposób zapewnić sprawność i efektywność działania sądów. Dzisiaj zmuszeni jesteśmy do prowadzenia sporu o zasady, a więc dotyczącego kwestii nie podlegających dyskusji - podsumował SSA Paweł Rygiel.

Lista uczestników spotkania z polskimi sędziami w dniu 5 kwietnia 2019 r.

Strona Polska

1. SSA Rafał Dzyr – Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie;
2. SSA Jacek Polański – Wiceprezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie;

3. SSR (del.) Paweł Styrna – Wiceprezes Sądu Okręgowego w Krakowie;
4. SSR Przemysław Wypych – Sędzia Sądu Rejonowego dla Krakowa – Krowodrzy w Krakowie;
5. SSA Paweł Rygiel – Sędzia Sądu Apelacyjnego w Krakowie;
6. SSO Beata Morawiec – Sędzia Sądu Okręgowego w Krakowie;
7. SSR Irena Bochniak – Prezes Sądu Rejonowego Kraków Podgórze
8. SSR Bartłomiej Migda - Prezes Sądu Rejonowego dla Krakowa-Nowej Huty
9. SSO Katarzyna Wysokońska - Walenciak – Wiceprezes Sądu Okręgowego w Krakowie
10. adw. Paweł Gieras – Dziekan Okręgowej Rady Adwokackiej w Krakowie;
11. Dariusz Pawłyszcz – Dyrektor Departamentu Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych w Ministerstwie Sprawiedliwości;
12. Adrian Brzegowy – Kierownik Samodzielnej Sekcji ds. Obrotu Prawnego z zagranicą w Sądzie Okręgowym w Krakowie

Strona Holenderska

10. Fred van der Winkel – Prezes Sądu Apelacyjnego Arnhem-Leeuwarden;
11. Margreet Blaisse – Prezes Sądu Rejonowego Gelderland;
12. Maria van de Schepop – Prezes Sądu Rejonowego Noord-Nederland;
13. Elmy Elderman – sędzia Sądu Rejonowego Overijssel;

Strona Ukraińska

14. Petro Kablak – Prezes Sądu Apelacyjnego Obwodu Lwowskiego;

Tłumacze

15. Diderik Willemans - tłumacz języka niderlandzkiego;
16. Vadym Rekel - tłumacz języka ukraińskiego.